Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber sextus Decretalium

Bonifatius <VIII., Papst>

[Basel], 10. Dez. 1477

De restitutione spoliatorum

urn:nbn:de:bsz:31-321569

Visual Library

a ¶ In oibus· declarat̃ p hoc q̃d no·s·de reſti·ſpol· litteras·in glo·añpnt· et de pbac·c·ij·ꝛ reprobat̃ q̃d no·de teſt·preſentiũ·in glo·iuramentum·in fi·

b ¶ Malicie·lꝫ ergo ex quo iuratum ẽ de calũnia amplius in eadẽ cã de calumnia iurandũ nõ fit·ut·C·e·aut·hodie ab eodẽ·vt·s·px·ꝟ·ñ·de malitia tamẽ bene iurat̃ puta cũ ſuſpicat̃ iudex q malicioſe pponat̃ exceptio petat̃ dilatio ad hoc de excepẽ·paſtoralis·de teſti·vltra terciam·C·de fi·inſtru·l·vl·xxx·q·v·iudicantem·

Ullam tibi·procurator habẽs ſpãle mãdatũ iurat de calũnia·Emanauit ad declaratõnẽ eoꝝ que legũtur ꝛ no·C·e·t·l·ij·§·ſi autem abfuerit·et per ꝟ·s·e·c·ij·ꝛ·c·ceterũ·et p in no·ꝛ hoſ·s·e·cũ cãm·et per guil·in ſpe·e·t §·reſtat·ꝟ·quid ergo·

d ¶ Si iniuriã·quã ſi inferret iudex non eſſet·s·de ꝟ·ſig·forus·in fi·

e ¶ Aduerſarij·ꝛ ſic erat pcurator ſingularis pſone de ſindico eiũ vniuerſitatis vel collegij nõ dubitam9 qn iuret·s·e·in ptractãdis·et·c·ſequenti·

f ¶ Iuramentũ·dicunt q̃dam q olim

oibus aũt cauſis nedũ añ ſed etiam poſt q̃ lis fuerit conteſtata ſiue de veritate ſiue de calumnia ſit iuratum in ipſis poteſt iudex a ptibus exigere iuramentũ malicie q̃tiens viderit expedire· Idem·

Nullam tibi iudex iniuriam feciſſe cenſetur·q̃ procuratorem tui aduerſarij conſtitutum ad cauſam habentem ſuper h̃ ſpeciale mandatum admiſit ad p̃ſtandum in ea calumnie iuramẽtũ· Inno·iiij·

De reſtitutõe ſpoliatoꝝ

Frequens et aſſidua nos q̃rela circumſtrepit quod ſpoliatõis exceptio non nũquã in iudicijs calũnioſe pponita cauſas ecc̃iaſticas impedit et perturbat dũ enim exceptõi inſiſtĩt appellatões interponi cõtingit et ſic intermittitur et plerumq; pimitur cauſe cognitio principalis et pterea nos qui voluntarios labores appetim9 vt quietẽ alijs preparemus finẽ litibus cupientes iponi ꝛ calumnie materiã amputare ſtatuimus vt in ciuilibus negocijs ſpoliatõnis obiectu que ab alio q̃ ab actore facta ppoĩt iudex in p̃ncipali pcedẽ nõ poſtponat ſꝫ ſi in ciuilibus ab actore in criminalibus aũt ſe ſpoliatuꝫ reus aſſerat a quocũq; infra·xv·dierũ ſpaciũ poſt diẽ in quo pponitur q̃d aſſerit cõprobabit·alioqui in expenſis

pcuratores indifferenter iurabant·ff·d̃ dam·infec·qui bona·§·penul·ſꝫ fuit poſtea ſtatutũ q ſolum p̃ncipales pſone iurent·ff·e·ti·l·ij·§·ſi autẽ·et·s·e·ti·c·i·q̃d veꝝ eſt niſi pcuratores habeant ſpeciale mandatũ·ut h̃ et·ff·de iureiurã·l·iuſiurandũ q̃d ad pecunias· Alij dicebant·q pcurator p̃uati etiam cum ſpeciali mandato ad iurandũ nõ admittitur p prima iura ſed quia nõ expedit iura corrigi·vt·s·e·li·de elect·cum expediat·dic·l·qui bona·nõ eſſe correctam·ſꝫ loqui in caſu dec·iſtius ſcꝫ cuꝫ habebat pcurator ſpeciale mandatũ· Alij dicebant q cũ pcur·p litis oẽ·factus ſit dñs litis poterit de calũnia iurare·q̃d veꝝ nõ eſt niſi habeat ſpeciale vt hic vides·

Frequẽs·in ciuilibus non admittitur ſpoliatõnis exceptio facta ab alio q̃ actore· In criminalibus admittitur facta a tercio dummodo ſit de tota ſubſtantia vel maiori parte·exceptio pbari debꝫ infra·xv·dies·alias ſit condemnatio expenſaꝝ·excipiens de ſpoliatõne facta a tercio infra certum tempus a iudice ſtatuendum debet reſtitutõnem petere alias accuſabit̃ exceptõne nõ ob·vltimo d̃r q agenti ſup rebus eccleſiaſticis nõ ob·exceptio ſpoliatõnis p̃uataꝝ rerum vel econuerſo· hanc dec· quidã intitulabant olim ſub ti·de reſti·ſpol· et bene·vt hic vides· h ¶ Frequens· equum fuit ergo ſuper hoc ius puiſoriuꝫ emanaſſe·ff·de legi·nam ad ea· i ¶ Circumſtrepit·id eſt pulſat vel ledit·et ſumpta ſunt

hec verba ex canone·liiij·di·frequens·

k ¶ Calumnioſe·ſic·s·de do·et contu·finem·

l ¶ Exceptionis ſpoliationis·de qua ſupradictum eſt·

m ¶ Intermittit̃·id ẽ differt̃· n ¶ Perimit̃·de facto intelligas nõ de iure·q2 multi pter tot ipedimẽta ꝛ timore expenſaꝝ litẽ dimittunt·Et ſic expone ſm h̃·q2 exceptio ſpoliatõnis dilatoria eſt nõ pemptoria·nõ obſtat lex·C·vnde vi·ſi q̃s in tantaꝫ·q2 lꝫ p̃uatio dominij inſurgat cõditõne ex illa lege ñ tamẽ ex interdicto vel exceptõe vt no·s·de cã poſ·paſtoralis·

o ¶ Labores·h̃ verba fuerũt ſũpta de corpe aut·vt diuie iuſ·ſubſcrip·ha·gl·queſ·in p̃n·col·ix·ꝛ p re publica impator noctes ducit inſomnes·in aut·ut iudi·ſine quoq; ſuff·in p̃n·col·ij·et pap idẽ de ſe dicit·s·i p hemio huius li·

p ¶ Statuimus·hic fit interp̃tatio canonũ antiquoꝝ d̃ hac materia loquentiũ·

q ¶ Actore·h̃ erat iniquũ q̃ reus exciperet otra actorem de ſpoliatõne facta a tercio·cũ i hoc nõ deliquerit actor·et iõ factũ alteri9 ſibi nõ debebat obeſſe·C·de inoſ·teſt·ſi quis ſuo·ꝟſus finẽ·ꝛ·ꝫ·de reg·iur·nõ debet et pctã ſuos teneãt auctores·C·de penis ſancim9·s·de his que fi·a ma·p·ca·queſiuit·et recitat hic h̃·ſe non meminiſſe vidiſſe aliquem excipientem ſic in ciuilib9

r ¶ A q̃cunq;·ecce d̃ram inter crimialeꝫ cãm et ciuileꝫ vt in ciuili nõ opponat̃ ſpoliatõ facta ab alio q̃ actore i criminali ſic cũ moderatõne q̃ ſequit̃ et rõẽs infra ſequẽtur·

ſ ¶ Xv·artatur tp̃s pbandi·q2 malicioſe ſepius pponebatur talis exceptio·vt·s·dixit ſic in exceptõne excõmunicatõnis·viij·dies ſũt dati·ꝫ·de excep·pia·

t ¶ Proponit̃·q2 dies illa nõ oputabit̃ in·xv·ſic dies in quo ppoĩt excõis exceptio·ꝫ·de excep·pia·ſic dies in quo cautum pmittitur et in qua ſiſtere in iudiciuꝫ optet nõ oputat̃ in vicena milia paſſuũ·ff·ſi q̃s cauẽ·l·i·ſic ꝛ dies p̃ſentatõnis l̃rarum cum omittit̃ cã infra certũ tp̃s decidenda·s·de ap·ſup eo·ij·vbi de h̃ ſecus in·x·diebus q̃ dant̃ ad appellandũ in q̃bus tp̃us ſñie platõnis oputat̃·ij·q·vj·biduũ·vbi de hoc·s·de re iudi·ad oſultatõem·et vltimo iſtoꝝ·xv·dieꝝ pbari poterit exceptio·ſic·ff·ad·l·iul·de adul·l·pater·§·ſexaginta·et·l·is cuius·§·ex ſenatuſconſulto·et poteſt peti bonoꝝ poſſeſſio·ꝫ·centeſimũ diem·et centeſimus in numero oputat̃·ff·d̃ ſuc·edic·l·i·§·dicimus·ſi·ff·de ꝟ·o b·l·q̃ ante kalendas·

u ¶ Aſſerit·ſ·ſe ſpoliatum in ciuilibus ab actore in criminalibꝫ a q̃cunq; x ¶ Aliogn·i·ſi·ꝫ·illd̃ tp̃s nõ pbauerit

quas interiʒ actor ob hoc fecerit iudiciali taxatõne p̃habita cõdẽnetur· alias ſi iudici equum viſum fuerit puniendus· ¶ Illũ autem ſpoliatum itelligi volumus in hoc caſu cum criminaliter accuſat̃ qui tota ſua ſb̃a vel maiori parte ipius ſe p violentiã deſtitutuʒ affirmat et ſm̃ h̃ loqui canones ſano credẽduʒ ẽ intellectu· qꝛ nec nudi ɔtendẽ nec inermes inimicis opponere nos debemus· hʒ em̃ ſpoliatus p̃uilegiũ vt nõ poſſit exui iaʒ nudatus· ¶ Solet autem inter ſcolaſticos dubitari ſi ſpoliatus a tercio deſpoliatõne ɔtra ſuũ accuſatorẽ excipiat· an ei tp̃s a iudice debeat indulgeri infra qḋ reſtõem implo ret ne forte ſic velit exiſtẽ vt omnem accuſationem eludat qḋ ſatis eq̃tati et iuri ɔſonũ eſtimamus· qḋ ſi infra tp̃us indultũ reſtitutõem nõ petierit ⁊ cãm

a ¶ Taxatõne· de qua dic· vt· s· qḋ metus cã· c· vl· i glo· que incipit vltra quã· h̃· b ¶ Puniẽdus· pena arbitraria ex quo nõ ſtatuit̃ h̃ certa pena· ḋ of· deleg̃· de cauſ· ·ff· de iuř· deli· l· i· c ¶ Subſtantia· interp̃tat̃ ⁊ expoĩt h̃ papa canones illos· iij· q· ij· oportet· et· ij· q· ij· nullus vbi ſũt h̃ ɔ̃ba· ridiculũ em̃ videbat̃ ꝙ criĩaliẗ accuſatꝰ accuſatorẽ ſuũ p exceptõnem ſpoliatõnis rei modice et vilis ab accuſatõne repelleret et eſt ſi· qḋ diť lex ꝙ tutor a tutela excuſari ñ pt̃ ratõne ɔtrouerſie· q̃ eſt inter ip̃m et pupillũ ſuũ· niſi forte de oibus bonis aut plurima p̃te bonoꝝ ſit controuerſia· ff· de excu· tu· l· ꝓpter litẽ· inſti· e· t· §· Itẽ ꝓpter litẽ lʒ illud iure auť· imutatũ videat̃· in auť· vt qui cb· ſe ha· pbi· reſ· mi· §· ij· iij· et· iiij· colla· vj·

d ¶ A tercio· id ẽ ab alio q̃ ab accuſatore· iij· q· i· epĩ· et· q· ·ij· cum eccleſie·

e ¶ Tp̃s· arbitrariũ ex quo certũ nõ ſtatuit̃· vt· s· dixi·

f ¶ Sic· ſ· ſpoliatus

g ¶ Eludat· malicijs aũt indulgendũ nõ eſt· s· qui ma· accu· poſ· ſignificãte· cuʒ ſuis concor·

h ¶ Nõ· ſ· ꝙ iudex terminũ ſtatuat·

i ¶ Eſtimamus· et alij eſtimare debent ·s· de re iuḋ· in cauſis· et ſic ɔpellitur aliquis agẽ ad idem ·C· de ingeñ· ma· l· diffamari· ſʒ nõ p̃ceſſe· ſʒ ad hoc vt excipẽ poſſit ut h̃ vides

k ¶ Potuerit· alias non debet ſibi imputari· s· e· li· de elec· commiſſa· s· ḋ ap· ex inſinuatõne· cum ſi·

l ¶ Opponatur· intelligit· h̃· hoc quãdo inter eccleſiaſticas p̃ſonas cauſa vertit̃ ne ſit ɔtra ·s· de or· cogni· cum dilectus· vel dic ꝙ ibi de tp̃alibꝫ cõtendebatur que ꝓprie p̃uate dicunt̃· qꝛ poſſunt a priuato poſſideri· res aũt eccleſiaſtice vocant̃ hic que non cadunt in laycum vt decime et alia ſp̃ũalia· ff· deľ· iij· l· hoc legatũ· et eſt ratio huius dicti· qꝛ agens noĩe eccleſiaſtico nõ agit ſuo iure ſʒ noĩe eccleſie· vnde ſicut ꝓcurator agens nomine alieno de iure ſuo non excipit ſic nec hic· ad hoc· ff· de doli excep· ſi ꝓcurator· Item res eccleſiaſtice ſunt publici iuris· ſed de publico ad priuatum non fit cõpenſatio· C· de compen· l· i· et· iij·

Ad decimas· Eccĩa que petit reſtõem decimaꝝ quas ſe dicit infra p̃rochiã alterius poſſediſſe nõ audit̃ niſi ꝓbet poſſeſſionẽ legitimã

n ¶ Canonici· noĩe ipius eccĩe agentis ꝙ p̃nt· s· ḋ ꝓba· ex lr̃is· de ɔceſ· p̃ben· ex p̃te vbi de hoc· cum ſi· o ¶ Aſſerunt· ex hoc inſultat p̃ſumptio que eis verifiſr̃ obſtat· ſecus ſi hoc nõ ɔſtaret ꝙ ille decime eſſent in alterius p̃rochia· et facit ad ea que dicam· j· ·e· li· de p̃ſcp̃· c· i·

cũ potuerit non ducat ad finẽ nõ obſtante ſpoliatõnis exceptõe deinceps poterit accuſari ¶ Ad h̃ ſancimus vt rerum p̃uatarũ ſpoliatio agenti ſuper eccleſiaſticis vel econtrario nullatenus opponatur

Bonifacius octauus

Ad decimas q̃s canonici ſcĩ nicolai ſe aſſerũt infra p̃rochiã eccleſie ſ· clerici poſſediſſe aliq̃ʒ diu et eis p eundẽ clericũ ſpoliatos fuiſſe nequaq̃ʒ debent reſtitui niſi euidẽter docuerint ꝙ eaꝝ poſſeſſionẽ legitime aſſecuti fuiſſent· qꝛ eas occupaſſe iniuſte verifiſr̃ p̃ſumuntur cum ꝑueniãt ex p̃redijs infra alienã parrochiaʒ ɔſtitutis· ſitq̃ʒ manifeſtuʒ niſi aliud oñdatur eas ḋ iure ɔmuni ad eandẽ eccleſiaʒ ꝑtinere. ¶ Anno· iiij·

De dolo et contumacia·

Actor q̃ ad terminũ venire ad quẽ citari aduerſariũ

p ¶ Eundẽ clericum nota lr̃am· quia hoc ius facit ꝓ reo ⁊ cõtra actorẽ ſi aũt ſpoliati eſſent a tercio ius ɔ̃ue lʒ facẽt contra actorẽ nõ tamen ꝓ reo vnde tũc decre· locũ hr̃e nõ puto· ⁊ facit qḋ dixi· j· de p̃ſcrip· c· i·

q ¶ Preſumunt̃· nõ ſm̃ opinionẽ io· qui no· xxiij· q· i· §· i· ꝙ laycus reſtitutiõem decimaꝝ petẽ ñ poterat p dec· s· de p̃ſcrip· cãm· Bar· br· no· ɔtrariũ cũ layci decimas iterdũ poſſideãt ḋ facto ad decre· illã cãm· reſpondebat ꝙ dec· ipa dicit detinere nõ dicit poſſidere ſatis puto hanc decretalẽ facẽ pro· Jo· vt niſi laycus ꝓbet ſe legitime aſſecutũ cum ſit ɔtra eũ p̃ſumptio ñ audit̃· qui em̃ reſtitutõem petit habet duo ꝓbare ſe poſſediſſe et ſpoliatũ fuiſſe ·s· e· c· olim· i· et ·ij· et aliud ẽ poſſidere et aliud in poſſeſſione eſſe· ff· ḋ acquir· poſ· ſi quis autem· et eſt ſi· s· e· ex trãſmiſſa· et qḋ ibi no· h̃ ergo eſt p̃ſumptio ɔtra actorẽ et ius ɔ̃ue ꝓ reo· poſſeſſio ergo ĝ et ſpoliatio ꝓbate nõ aduocant ut fiat reſtitutio petitorio ꝓbato ꝓ reo· ad hoc de cauſa poſ· cum eccleſia· et· c· cum dilectus· ff· ḋ rei ven· officium· et idẽ videt̃ vbicunq̃ʒ factũ eſt ꝓ reo notoriũ de diuor· ſignificaſti· ꝓprietas igit̃ ꝓ reo ꝓbata ip̃m in poſſeſſione defendat· ad h̃· ff· de ſupſi· l· i· §· q̃ ait· et· ff· depoſi· l· bona fides· in ſi·

r ¶ Occupaſſe· in mala p̃te alibi in bona· vij· q· i· factꝰ· et

s ¶ Oſtendat̃· vt ɔpoſitio titulus· s· e· li· de ꝓcur· ſi duo· lus p̃ſcp̃tõnis priuilegiũ vel aliud ſile· de dona· apĩce· j· de hijs que ſi· a p̃la· cum apoſtolica· cum ſi·

t ¶ Eccleſiam· ſ· ber· clerici·

Actor q̃· actor ɔtumax ɔdemnat̃ in expenſis nec citatur vlterius ad ſui petitõem reus niſi caueat de

a ¶ Ad terminum· cum indiſtincte loquat̃· veniendo·